MAGAZINE TOEVOEGEN
MIJN MAGAZINES LEZEN
HALLO KRISTOF

knack weekend
Focus
knack

Justitie

Van voetbalclub Anderlecht tot Viruswaanzin: steeds vaker juridische procedures om journalisten het zwijgen op te leggen

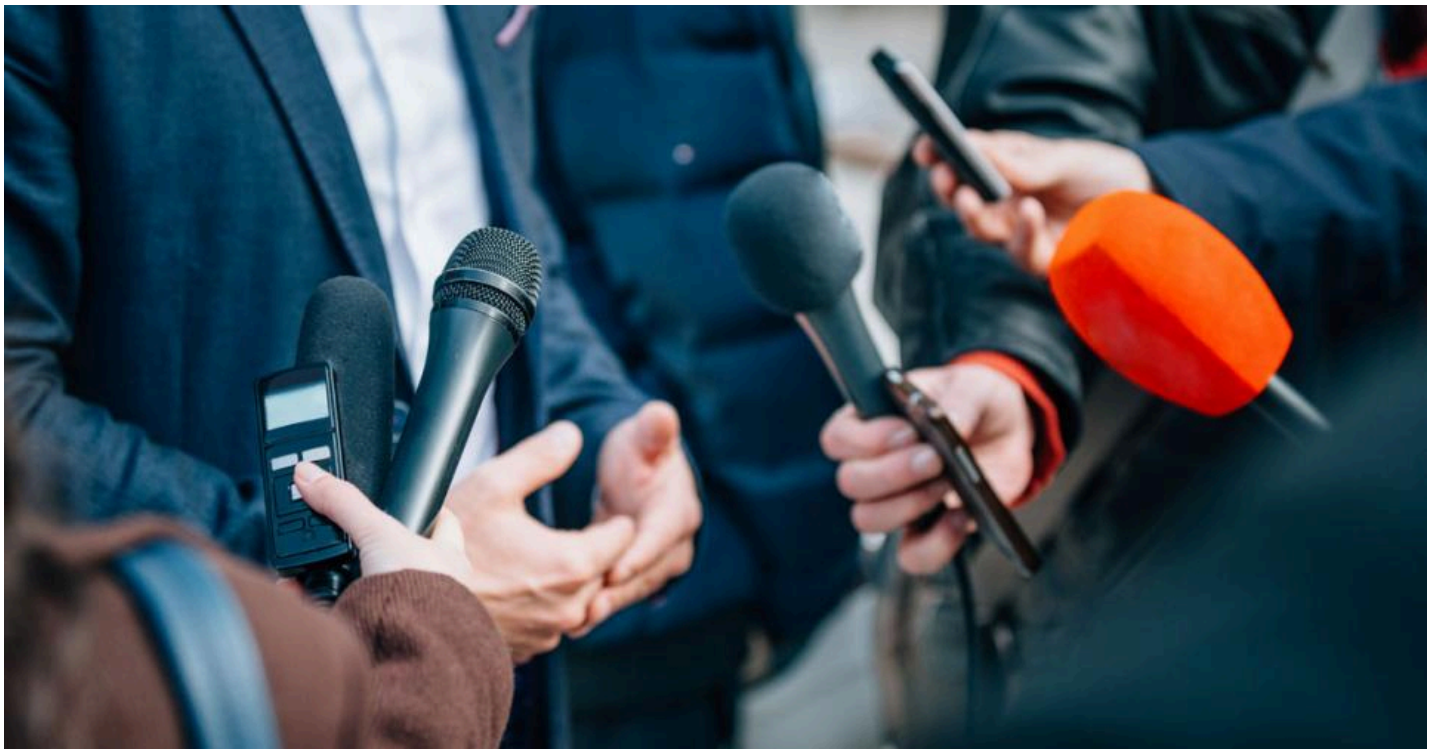

Kristof Clerix
Onderzoeksjournalist • 28-01-2026, 16:49 • Bijgewerkt op: 09:53 • 5 min leestijd

Journalisten, ngo's en burgerorganisaties worden in Europa steeds vaker voor de rechtbank gedaagd om hen te intimideren of zelfs het zwijgen op te leggen. Dat blijkt uit een nieuw rapport van koepelorganisatie CASE. 'Ook in België zijn er 28 voorbeelden gerapporteerd', zegt professor Dirk Voorhoof, coördinator van de Belgische anti-SLAPP-werkgroep. 'Mogelijk gaat het maar om het topje van de ijsberg.'

Een journalist publiceert een kritisch onderzoeksartikel, een ngo hekelt op haar website wantoestanden bij een bedrijf, een burgercomité kaart een lokale kwestie aan. En daarna wordt er geschoten op de pianist: de geviseerden krijgen een klacht aan hun broek, vaak met een buitensporig hoge

eis tot schadevergoeding. Daar bestaat een woord voor: SLAPP, de afkorting voor *Strategic Lawsuit Against Public Participation*.

'SLAPP slaat op het misbruik van rechtsprocedures, doorgaans door mensen die over uitgebreide financiële middelen beschikken, vooral uit de economisch-financiële of politieke wereld', zegt Dirk Voorhoof, emeritus hoogleraar mensenrechten (UGent, Centrum voor Mensenrechten).

ADVERTISEMENT

'Via rechtsprocedures beklagen ze er zich over dat ze door journalisten, ngo's, of burgerprotest bekritiseerd worden. Dat zou hun eer, goede naam of bedrijfsreputatie schaden. Meestal vragen ze dat kritische artikels offline worden gehaald én eisen ze een hoge schadevergoeding. Doel is om de critici

te intimideren, het zwijgen op te leggen en op kosten te jagen in de hoop dat die kritiek stopt.'

Kunt u een recent voorbeeld geven van intimiderende SLAPP-cases?

Dirk Voorhoof: Neem de procedures die de Amerikaanse president Donald Trump instelde tegen *The New York Times* en de BBC. Trump zal die zaken niet winnen. Maar hij boezemt angst in én verplicht de betrokkenen om hoge kosten te maken. In België is dat ook zo: als je voor de rechtbank gedagvaard wordt, moet je je kunnen verweren. Je hebt een advocaat nodig, er gaat lange tijd overheen, dat brengt kosten met zich mee. Plus: het trekt energie, tijd en geld weg om je werk als medium of ngo te doen.

Wanneer iemand onzin over u de wereld instuurt, is het toch goed dat u uw reputatie voor de rechtbank kunt verdedigen?

Voorhoof: Dat klopt. Maar SLAPP-zaken worden bijna altijd gewonnen door de verweerder. Op het einde van de rit blijkt dus dat er helemaal niets aan de hand was. De info die een journalist of burgerorganisatie publiceerde, steunde wel degelijk op voldoende feitenmateriaal. En er was dus géén sprake van laster, maar van legitieme kritiek. Eigenlijk komt het dus neer op misbruik van justitie. En we zien dat er meer en meer van die onterechte processen worden gevoerd.

Dat blijkt ook uit een nieuw rapport over het thema dat vandaag wordt gepubliceerd door CASE, de Europese coalitie tegen SLAPP. Wie zit daar achter?

Voorhoof: CASE is een koepelorganisatie van een 120-tal ngo's, journalistenverenigingen, klokkenluidersverenigingen en milieuorganisaties. Greenpeace is de initiatiefnemer, omdat zij zich vaak juridisch moeten verdedigen, vooral rond zaken in de sector van fossiele brandstoffen en naar aanleiding van kritische rapporten of klimaatacties. CASE registreert in zijn

nieuwe rapport hoeveel SLAPP-cases er in 47 landen zijn gevoerd tussen 2010 en 2024.

En het verdict luidt?

Voorhoof: De teller staat nu op 1303. En we zien inderdaad een evolutie: van 2010 tot 2021 werden 570 zaken geregistreerd. In de periode 2022-2024 ging het om liefst 773 cases. Die duidelijke stijging heeft natuurlijk ook te maken met het feit dat we nu een ruimer netwerk hebben om alles te registreren. Maar tegelijkertijd gaat het slechts om het topje van de ijsberg, want het ontbreekt gewoonweg aan capaciteit om echt alles in kaart te brengen. Overigens is het aantal op zich niet zo belangrijk, maar wel de impact die zulke zaken hebben op de verweerders zelf. Én op anderen die door dit soort procedures afgeschrikt worden.

Het CASE-rapport vermeldt ook 28 Belgische zaken. Kunt u enkele voorbeelden geven?

Voorhoof: Een aantal Belgen die zich door vastgoedgroep Creadomus uit West-Vlaanderen bedrogen voelden, verenigden zich in de vzw Samen Sterk! om tegen het bedrijf te procederen. Ze hebben ook een website waarop ze hun kritiek bundelen. Maar gerenommeerde advocatenkantoren dreigden de bestuurders van de vzw af: stop met die kritiek, haal hem weg van de website, of we eisen hoge schadevergoedingen. De vzw weigerde, waarna een dagvaarding volgde van een belangrijke figuur uit de vastgoedgroep, die nu 200.000 euro eist wegens reputatieschade.

Voor alle duidelijkheid: die zaak loopt nog?

Voorhoof: Klopt. Gezien de kosten van de procedure is de vzw intussen een crowdfundingactie gestart om geld in te zamelen. Maar daarop eiste de topfiguur van het bedrijf dat die steunactie offline wordt gehaald. En daarover beslistte een rechtbank in november dat die eis neerkomt op intimidatie en

Deel dit artikel

een inbreuk vormt op de vrijheid van meningsuiting. En dat is maar één recent Belgisch voorbeeld van een SLAPP-case.

> **‘Conner Rousseau vroeg op eenzijdig verzoekschrift dat alle media verbod zou worden opgelegd om te citeren uit een pv. Er volgde inderdaad zo’n verbod, maar dat is daarna heel sterk overruled door een arrest van het hof van beroep. Dat sprak van preventieve censuur.’**
>
> Dirk Voorhoof (UGent)

Welke andere zaken zijn nog van belang?

Voorhoof: De rechtszaken tegen viroloog Marc Van Ranst, ingediend door de man achter Viruswaanzin in Nederland, omdat Van Ranst kritiek had op de antivax-beweging. Of de procedure door de Belgische Viruswaanzin tegen *Knack*-wetenschapsjournalist Dirk Draulans. Die is tot in beroep gevoerd en heeft dus jaren aangesleept. Maar uiteindelijk is Draulans vrijgesproken, en werd de eiser zelf veroordeeld wegens tergend en roekeloos geding.

Nog een ander voorbeeld is de procedure die voetbalclub Anderlecht aanspande tegen *HUMO*-reporter Jan Hauspie. Hij had een zeer kritisch artikel gepubliceerd in verband met sportieve en managementproblemen bij de voetbalclub. Maar ook daar oordeelde de rechter dat de klacht manifest ongegrond was.

Zelfs politici trekken in België soms naar de rechtbank om publicaties te voorkomen.

Voorhoof: Een duidelijk voorbeeld daarvan is de zaak-Conner Rousseau. Een proces-verbaal over racistische uitlatingen die Rousseau zou hebben gedaan tegenover Roma was uitgelekt. Rousseau vroeg op eenzijdig verzoekschrift dat alle media verbod zou worden opgelegd om te citeren uit dat pv. Er volgde inderdaad zo’n verbod, maar dat is daarna heel sterk overruled door een arrest van het hof van beroep. Dat sprak van een overdreven maatregel en van preventieve censuur.

Hoe gaan onze rechtbanken om met SLAPP-cases?

Voorhoof: Neem de zaak aangespannen door de Belgische Vleesfederatie tegen twee dierenrechtenorganisaties. De rechtbank noemde dat

'kwaadwillige sabotage van het publieke debat'. Die rechtspraak toont dus een toegenomen bewustwording dat justitie in dit soort zaken misbruikt wordt.

Net om dat misbruik tegen te gaan heeft Europa in 2024 een richtlijn uitgevaardigd. Wat staat daarin?

Voorhoof: Bedoeling van die richtlijn is om te komen tot minder SLAPP-cases in de toekomst. Wat zijn de hoofdkenmerken? Het gaat om zaken die te maken hebben met thema's van maatschappelijk belang. Procedures tegen personen die deelnemen aan dit maatschappelijk debat en die kenmerken van SLAPP's bevatten, vallen onder de richtlijn.

Verder gaat het om zaken die dikwijls lang aanslepen en veel kosten met zich meebrengen. Daarover zegt Europa dat die zaken zo snel mogelijk in een vroeg stadium moeten worden beslist. Ook moet de garantie bestaan dat de verweerders alle gemaakte kosten, inclusief advocatenkosten, terugbetaald krijgen van de eisers. Met daarbovenop mogelijk een schadevergoeding , én voor de eisers een boete wegens tergend en roekeloos geding die kan oplopen tot 25.000 euro.

> **'De procedure door de Belgische Viruswaanzin tegen Knack-wetenschapsjournalist Dirk Draulans is tot in beroep gevoerd en heeft dus jaren aangesleept. Maar uiteindelijk is Draulans vrijgesproken, en werd de eiser zelf veroordeeld wegens tergend en roekeloos geding.'**

Dirk Voorhoof (UGent)

Lidstaten hebben tot mei 2026 de tijd om de richtlijn om te zetten in nationale wetgeving. In België heeft de regering kort voor Kerstmis een voorontwerp ingediend.

Voorhoof: Concreet voorziet dat voorontwerp dat er binnen de 30 dagen een beslissing moet worden genomen in zaken die manifest ongegrond en dus heel duidelijk een SLAPP zijn. Goed is ook dat het voorontwerp niet enkel slaat op grensoverschrijdende zaken maar ook garanties inbouwt voor puur nationale cases. Daar doet België echt een stap in de juiste richting.

Vanaf mei zullen Belgische journalisten en activisten dus beter gewapend zijn tegen juridische procedures?

Voorhoof: Opgelet. Het voorontwerp beperkt zich tot civiele zaken. Met de Belgische anti-SLAPP-werkgroep hebben we ervoor gepleit om dat uit te breiden naar strafprocedures, maar daarin is de regering ons voorlopig niet gevolgd. In België bestaat de mogelijkheid dat je rechtstreeks gedagvaard wordt voor de correctionele rechtbank of omdat er een klacht is ingediend bij een onderzoeksrechter. En daarop zullen de garanties niet van toepassing zijn. Dat vinden we een belangrijke lacune, want het kan ertoe leiden dat er nog meer strafzaken zullen volgen. Dat is dus een zwak punt dat het best nog wordt aangepakt.

Lees ook:

'Misbruik van juridische procedures om kritische stemmen te intimideren? Met deze modelwet kunnen minister en parlement meteen aan de slag'

Lees meer over: Dirk Voorhoof BBC Creadomus

ADVERTISEMENT

Fout opgemerkt of meer nieuws? Meld het hier

Interessant? Deel dan dit artikel via: